

Čína: největší výzva pro lidská práva ve světě

Petr Kutílek, Respekt institut

Respekt institut

- ▶ Obecně prospěšná společnost při týdeníku Respekt
- ▶ Založena v roce 2001 s cílem navazovat na činnost časopisu směrem k rozvoji občanské společnosti
- ▶ Současné poslání: Identifikovat společensky významná témata, přispívat k věcné diskusi o nich a nacházet nová řešení společenských problémů v ČR i mezinárodním kontextu.
- ▶ Programy:
  - ▶ Otevřená politika (good governance)
  - ▶ Sociální inovace / sociální podnikání
  - ▶ Veřejné debaty a informační projekty
  - ▶ Lidská práva ve světě

Čína dnes – Čínská lidová republika

- ▶ Nejlidnatější země světa
- ▶ Druhá nejsilnější ekonomika
- ▶ Významný obchodní partner EU i USA
- ▶ Člen Rady bezpečnosti OSN
- ▶ Stále asertivnější světová mocnost (Afrika atd.)

Čína – základní body moderní historie

- ▶ V letech 1911-12 svrženo císařství, 1912 ustavena Čínská republika, vládla strana Kuomintang (KMT)
- ▶ 1945 – 1949 – občanská válka, vítězí komunisté, KMT prchá na Taiwan (tam tedy nadále existuje „Čínská republika“)
- ▶ 1949 - ustavena komunistická „Čínská lidová republika“
- ▶ 1979 – za Teng Siao-pchinga zahájeny ekonomické a částečně politické reformy
- ▶ 1989 – hnutí studentů proti korupci, protesty v mnoha městech, „Tchienanmenský“ masakr
- ▶ 2008 – olympijské hry, Charta 08

Olympijské hry Peking 2008

- ▶ Čína se zavázala ke zlepšení lidských práv, zejména v oblasti svobody tisku
- ▶ **Positivní:**
  - ▶ Zlepšeny podmínky pro zahraniční média
  - ▶ Zaveden přezkum rozsudků trestu smrti Nejvyš. soudem
- ▶ **Negativní:**
  - ▶ Obecně posílen režim (hry zneužity pro „vlasteneckou“ propagandu)
  - ▶ Podmínky pro domácí média se nezlepšily, po hrách spíše ještě tužší cenzura
  - ▶ Nezměnila se situace s mimosoudním zadržováním
  - ▶ Nepokoje v Tibetu brutálně potlačeny

Současný režim

- ▶ Hybridní režim:
  - ▶ Vláda jedné strany (de facto)
  - ▶ Zároveň: ekonomická liberalizace
- ▶ Výrazné porušování lidských práv
- ▶ Protesty – podle čínských údajů ročně asi 100.000 protestních akcí
- ▶ Legitimita režimu?
  - ▶ Ekonomická prosperita
  - ▶ Nacionalismus

Čína – mezinárodní postavení a závazky

- ▶ ČLR je významným členem OSN (včetně členství v Radě bezpečnosti)
- ▶ Všeobecná deklarace lidských práv
- ▶ Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech – výjimka v oblasti odborů
- ▶ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech – podpis v roce 1998, dosud neratifikováno
- ▶ Úmluva proti mučení – ratifikace 1988

Čína – problémy na poli lidských práv

- ▶ Trest smrti
- ▶ Mučení
- ▶ Mimosoudní zadržování
- ▶ Političtí vězni, vězni svědomí
- ▶ Svoboda vyjadřování - novináři, bloggeři
- ▶ Národnostní menšiny
  - ▶ Tibet
  - ▶ Ujgurové (Východní Turkistán, Sin-ťiang)
- ▶ Vliv na lidská práva jinde ve světě (Asie, Afrika)

Trest smrti

- ▶ Zdaleka nejvyšší absolutní počet trestů smrti na světě, více než zbytek světa dohromady
  - ▶ Amnesty International: dokumentováno více než tisíc trestů smrti ročně
  - ▶ Ale státní tajemství, odhady několikanásobně vyšší (v řádu tisíců, podle vyjádření jednoho z poslanců až deset tisíc)
- ▶ V mnoha případech je podezření na vynucená doznání
- ▶ Nyní přezkum Nejvyšším soudem, ale podezření ohledně efektivnosti

Mučení

- ▶ Podle zprávy OSN v Číně „široce rozšířené“
- ▶ Čína dlouho bránila návštěvě zvláštního zpravodaje OSN Manfreda Nowaka
  - ▶ Když mu přístup umožnila, nebyl vpuštěn všude
- ▶ Často zneužíváno při vynucování doznání

Mimosoudní zadržování

- ▶ „Převýchova prací“ (pracovní tábory lao-gai / lao-jiao)
- ▶ Primárně údajně slouží k trestání pachatelů drobných trestných činů
- ▶ Zadržovány i „nepohodlné osoby“ vedle skutečných pachatelů drobných zločinů

Svoboda projevu

- ▶ Média stále cenzurována; internet, do něhož byly vkládány naděje, je široce dostupný, ale cenzurovaný
- ▶ Cenzura
  - ▶ Lidé (řádově desetitisíce cenzorů)
  - ▶ Technologie (včetně spolupráce západních firem)
- ▶ Zavírání novinářů, bloggerů – často zneužíván zákon na ochranu státních tajemství
- ▶ Autocenzura

Národnostní a náboženské menšiny

- ▶ Tibetané
- ▶ Ujgurové (Sin-ťiang / Východní Turkistán)
  - ▶ Oba národy mají specifickou kulturní a náboženskou (buddhistickou, resp. islámskou) identitu, včetně historických období (de-facto) nezávislosti
  - ▶ Po období de-facto nezávislosti na Číně okupovány ČLR od let 1949/1950
  - ▶ V posledních dekádách obě oblasti čelí masivní kolonizaci etnickými Číňany (Chany), původní obyvatelé se postupně stávají menšinou
  - ▶ Etnické nepokoje, brutálně potlačovány (naposledy Tibet 2008, Sin-ťiang 2009)

Vliv na lidská práva jinde

- ▶ Čína je významně ekonomicky aktivní zejména v Africe – dopad na model rozvoje (EU a USA obvykle tlačí na principy good governance, Čína ne)
- ▶ Jakožto člen Rady bezpečnosti má Čína významný vliv, brání rezolucím k problematickým otázkám a podporuje tak režimy, kde má své zájmy
  - ▶ Barma
  - ▶ Severní Korea
  - ▶ Írán
  - ▶ Súdán

Organizace bojující za lidská práva v Číně

▶ Všeobecné:

- ▶ Human Rights Watch – www.hrw.org
- ▶ Amnesty International – www.amnesty.org,
www.amnesty.cz
- ▶ Reportéři bez hranic – www.rsf.org

▶ Specializované na Čínu:

- ▶ Human Rights in China – www.hrichina.org
- ▶ Laogai Research Foundation – www.laogai.org
- ▶ China Labour Bulletin – www.china-labour.org.hk
- ▶ China Labor Watch – www.chinalaborwatch.org

Organizace bojující za lidská práva v Číně

- ▶ Specializované na Tibet:
  - ▶ International Campaign for Tibet – www.savetibet.org
  - ▶ Students for a Free Tibet – www.studentsforafreetibet.org
- ▶ Specializované na Sin-ťiang:
  - ▶ World Uyghur Congress – www.uyghurcongress.org

Problémy s podporou lidských práv a demokracie v Číně

- ▶ **Poukazy na relativitu lidských práv**
  - ▶ Ale ČLR je signatářem mezinárodních konvencí, lidská práva jsou nedělitelná
  - ▶ I v Číně existují lidé, kteří za svá práva bojují, v několika jiných východoasijských zemích jsou lidská práva dodržována a demokracie funguje
- ▶ **Ekonomická výkonnost režimu, pokrok pro obyč. lidi**
  - ▶ Ale na tu neexistuje žádný právní nárok, ne všichni benefitují
- ▶ **Nacionalismus, „vlastenencká“ citlivost**
  - ▶ Je tedy třeba hlavně podporovat aktivity vycházející z Číny, spíše než „kázat“ ze západního pohledu

---

Děkuji za pozornost.

- ▶ Petr Kutílek
- ▶ kutilek@respekt.cz
- ▶ www.respektinstitut.cz

